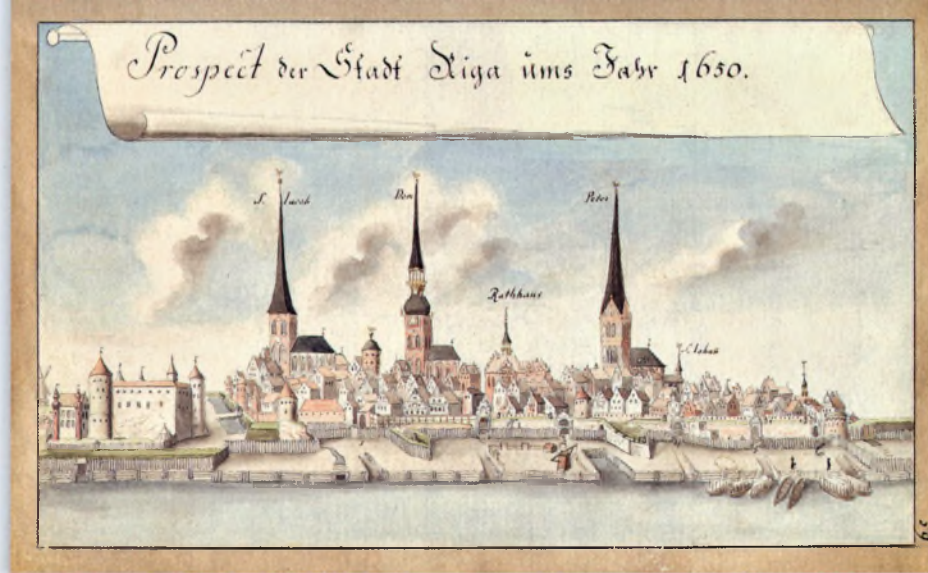

ANNO 1524

Ryga. 1650

Riga. 1650

WYSTAWA

JOHANN CHRISTOPH BROTZE

Joh. Christoph Brotze

ZBIÓR RYSUNKÓW JOHANN CHRISTOPH BROTZE
ORAZ OPIS BAŁTYKU W BIBLIOTECE AKADEMICKIEJ
UNIwersytetu Łódzkiego

16 stycznia - 16 lutego 2012 roku

Biblioteka Uniwersytecka Gdańska, ul. Wita Stwosza 53, 80-308 Gdańsk

Biblioteka Akademicka Uniwersytetu Łódzkiego (była *Bibliotheca Rigensis*, rok założenia 1524) przechowuje interesujące świadectwa o losach dawnych manuskryptów i książek. Jedną z najwybitniejszych kart w owym dziejopisie stanowi zbiór nauczyciela i krajoznawcy Johanna Christoph Broetze (1742-1823).

J. Ch. Broetze urodził się w Zgorzelcu/Görlitz, gdzie przyswoił rysunek techniczny. Studiował teologię i filozofię na uniwersytetach w Lipsku i Wittenberdze. Po przeprowadzce w 1768 roku do Rygi zaczął pracować jako prywatny nauczyciel, a rok później objął stanowisko nauczyciela w Carskim Liceum w Rydze; sprawował tę funkcję przez 46 lat.

J. Ch. Broetze zbierał materiały historyczne, rysował i opisywał wszystko, co uznał za znaczące, przy czym robił to z wielką dokładnością, opatrując swoje rysunki w deskrypcje, które czasem obejmują zaledwie parę wierszy, a niekiedy rozrastają się do kilku stron. Wiele utrwalonych przez niego obiektów i dokumentów w toku dziejów uległo zniszczeniu lub zaginęło, a dziś są znane jedynie dzięki zachowanemu archiwum J. Ch. Broetzego.

The Academic Library of the University of Latvia (former *Bibliotheca Rigensis*, founded in 1524) keeps documents that bear an interesting testimony to the fates of old books and manuscripts. The unique collection of Johann Christoph Broetze (1742-1823), teacher and regional ethnographer, is one of the most striking evidences of such documents.

Broetze was born in Görlitz, learned technical drawing, studied theology and philosophy at universities of Leipzig and Wittenberg. In 1768, he moved to Riga and worked as a tutor. In 1769, he started to teach at Riga King's Lyceum where he worked for 46 years.

Broetze collected historical material and drew everything that seemed significant to him. He fixed everything with great preciseness and always added written explanations that sometimes were a few lines, but sometimes several pages long. Many of the objects drawn by Broetze perished or disappeared in the course of time, but information about them has been preserved in Broetze's drawings and descriptions stored in the library. Broetze copied stamps of archbishops, bishops, deans, masters of orders, towns and writing patterns.

Tomy *Sylloge diplomatum Livoniam illustrantium* zawierają skopiowane przez J. Ch. Brotzego pieczęcie i wzory pism biskupów, proboszczów, mistrzów zakonnych, a także miast i innych instytucji. W tomie *Proben von Schriftzugen vom Jahre 1300 bis 1561 ...* Brotze umieścił wzory pism począwszy od 1300 roku. *Livland am Ende des 18. Jh.* zawiera współczesne jemu mapy i dane geograficzne; z kolei *Wappenbuch des Herzogthums Liefland* jest poświęcony zagadnieniu heraldyki. Liczne dokumenty, zarówno oryginały, jak i kopie, odpisy kronik oraz druki ulotne dostały się do tomów, którym nadano nazwy *Rigensia* i *Livonica*.

Najważniejsze dzieło J. Ch. Brotzego *Sammlung verschiedener Liefländischer Monumente ...* obejmuje 10 tomów w skórzanej oprawie (3130 stron o wymiarach 33 x 21 cm), w których z wielką starannością i dokładnością przedstawiono widoki bałtyckich zamków, dworków, miejscowości, budynków komunalnych, domów mieszkalnych, kościołów, mostów, a także samych mieszkańców miast i wsi, ich ubrania, wyposażenie charakteryzujące ich pracę i byt, różne urzędnika (np. wodociąg), pomniki, herby, pieczęcie i monety. Styl pracy

Ryga. Obchody Nocy Świętojańskiej w Zunds. 1793

They are included in the volume *Sylloge diplomatum Livoniam illustrantium*. The volume *Proben von Schriftzugen vom Jahre 1300 bis 1561 ...* has writing patterns of different documents since 1300. Geography and cartography are represented in the volume *Livland am Ende des 18. Jh.*; heraldry in: *Wappenbuch des Herzogthums Liefland*. Original documents and their copies, copies of old chronicles and ephemera are included in many volumes that are titled *Rigensia* and *Livonica*.

Brotze's drawings are gathered in his most significant work *Sammlung verschiedener Liefländischer Monumente ...* in 10 big volumes bound in leather (3130 pages, page size 33x21 cm). Views of settlements in the Baltics, estate buildings, castles, public edifices, dwelling houses, churches, bridges; town and country dwellers, their clothing, belongings and depiction of work process; different technical equipment (waterline, etc.), monuments, armorial bearings, stamps and coins are depicted in these volumes. Brotze tried to gather as much evidence and facts about each town as possible: he drew the most significant buildings of the town, gave description of its history, furnished information on its economic and administrative situation,

Riga. Midsummer night festival at Zunds. 1793

Salacgriva. 1780

J. Ch. Brotzego cechuje staranność, z jaką zdobywał on możliwie więcej danych o dokumentowanych miastach – wykonywał rysunki najważniejszych budynków, przekazywał dane historyczne, opisywał gospodarkę i zarządzanie, informował o mieszkańcach i ich działalności.

Archiwum J. Ch. Brotzego zawiera bogaty materiał poświęcony Estonii. J. Ch. Brotze skopiował piętnastowieczne pieczęcie tallińskiego biskupa i kapituły, zebrał dane i sporządził rysunki topograficzne parafii estońskich. Zbiór *Monumente* przechował portret urodzonego w Rydze prekursora estońskiej poezji Kristjana Jaaka Petersona (1801–1822), rysunki i opisy spotkanych w Rydze Estończyków, obrazy i dane dotyczące Dorpatu, Kuressaare, Narva, Pärnu, Tallinna, Viljandi i innych estońskich miast i miejscowości. Wiele rysunków ze zbioru Brotzego jest autorstwa Eduarda Philippa Körbera, pastora i badacza dziejów Estonii. Wiele ciekawego o działaniach krajowych Brotzego i Körbera dowiadujemy się z ich korespondencji. Uznanie dla dorobku Körbera Brotze wyraził w przedmowie do VIII tomu *Monumente*.

Ewidencja użytkowników zbioru świadczy o zainteresowaniu zbiorem J. Ch. Brotzego osób różnych profesji. Wśród nich są studenci i naukowcy, konserwatorzy i architekci, zawodowi badacze i miłośnicy historii zarówno z Łotwy i z zagranicy.

Salacgriva. 1780

and gave facts about its inhabitants and their occupation.

Brotze's archive holds rich and relevant material on Estonia. He copied the 15th century stamps of Tallinn bishop and the Dome chapter, gathered topographical drawings and information on parishes of Estonia. Brotze's *Monumente* includes a portrait of the earliest Estonian poet, the Rigaborn Kristjan Jaak Peterson (1801–1822), as well as drawings and descriptions of Estonians met in Riga, pictures and information on Tartu, Kuressaare, Narva, Pärnu, Tallinn, Viljandi and other towns and settlements of Estonia. Many pictures in Brotze's collection were drawn by the minister Eduard Philipp Körber, the researcher of the olden times of Estonia. Correspondence between Brotze and Körber gives interesting information about their activities in collecting historical material. The preface to Volume 8 of *Monumente* contains Brotze's gratitude expressed to Körber for the material he had sent on Estonia.

People of very different professions are interested in the collection of Brotze's drawings. Students and researchers, restorers and architects, staff of museums, archives and publishing houses and many other interested people both from Latvia and abroad are among the users of the collection. New names appear in the user list again and again. The number of photocopies is also constantly growing.

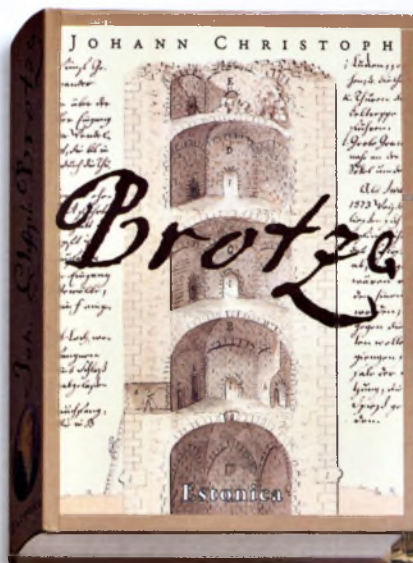
Chłopskie wesele / The Peasant wedding

Dochodzą coraz nowe nazwiska. Rośnie także liczba sporządzonych kopii.

W niedalekiej przeszłości aktualną kwestią było zachowanie oryginałów Brotze'go, ponieważ intensywne korzystanie z bezcennych tomów jego dzieła powodowało uszkodzenia i przyspieszało proces zużywania. W celu zapobiegania temu, a jednocześnie dla zapewnienia większej dostępności Biblioteka Akademicka w roku 1994 zainicjowała badania, które miały na celu znalezienie sposobu na zastąpienie unikatowych oryginałów kopiami elektronicznymi. Kontynuując podjęte prace, od 1997 roku w Akademickiej Bibliotece UŁ działa projekt, wspierany przez Fundację Sorosa na Łotwie oraz *Open Society Institute*. W ramach tego projektu powstało cyfrowe archiwum 10 tomów *Monumente*, zapewniające czytelnikom dostęp do kopii 3130 stron wysokiej rozdzielczości (600 dpi). Pozwala to wielokrotnie powiększyć szczegóły rysunków, a także sporządzić druki o jakości odpowiadającej oryginałowi. Od 2000 roku swobodny dostęp do cyfrowego archiwum *Monumente* jest zapewniony przez Internet (<http://www3.acadlib.lv/broce>).

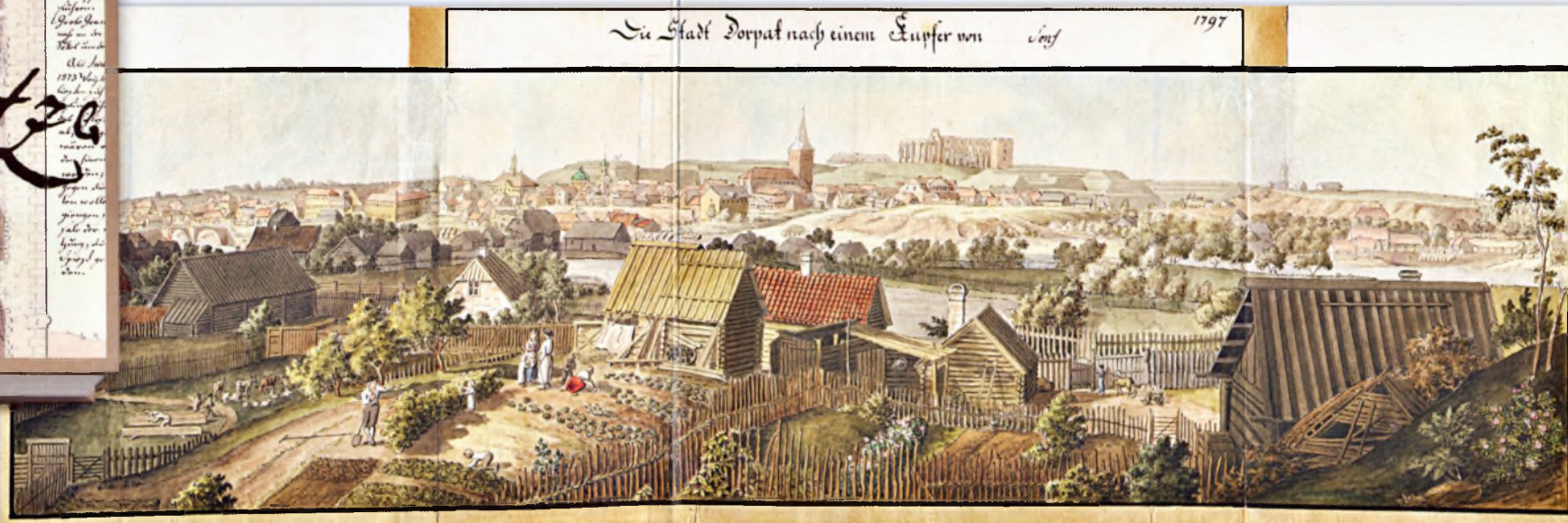
Preservation of Brotze's originals was very topical not long ago. Very intense use of the valuable material caused its damage and deterioration. In 1994, in order to preserve these documents and to provide access to them, research work was commenced to replace the unique originals by electronic copies in the Latvian Academic Library (LAL). In 1997, the LAL worked out a project supported by the Soros Foundation – Latvia and the Open Society Institute. The damaged volumes were restored and a digital archive of the ten volumes of Brotze's *Monumente* was created. It consists of 3130 pages of high quality electronic images (600 dpi). It provides the information users with the possibility to analyse details of the considerably enlarged drawings and to get reproductions equivalent to the originals. There is great demand for this collection. In order to have free access to it, an on-line database of the *Monumente* was created in 2000 (<http://www3.acadlib.lv/broce>).

In 2004, the Society Integration Foundation supported the project *Depiction of the Multinational Latvia in Brotze's Works*.

Brotze. Estonica. 2006

Tartu. 1797 / Tartu. 1797

Zbiór *Monumente* Johanna Chistopha Brotzeego

The collection of Brotze *Monumente*

Aby udostępnić czytelnikom wiedzę o unikatowej kolekcji J. Ch. Brotzeego, w 1926 roku Towarzystwo Badaczy Dziejów (*Senatnes petītāju biedriba*) w Rydze wydało książkę pod redakcją A. Stālsa pt. *J. Kr. Broces dažādu Vidzemes pieminekļu skatu krājums* (Zbiór J. Ch. Brotzeego z widokami różnych zabytków w regionie Vidzeme).

Od 1992 roku Instytut Historii Łotwy wspólnie z Biblioteką Akademicką UE wydaje *Johans Kristofs Broce. Zīmējumi un apraksti* (*Johann Christoph Brotze. Rysunki i opisy*). Dotąd ukazały się 4 tomy poświęcone Rydze, jej okolicom i regionom Łotwy.

W 2006 roku zostały wydane materiały poświęcone Estonii. Zbiór ten nosi tytuł *Brotze. Estonica* i został przygotowany przez zespół pod kierunkiem profesora Raimo Pullata.

Uniwersytet Łotewski
 Raiņa bulvāris 19, Rīga, LV-1586, Latvija
 Email: lu@lu.lv
 http://www.lu.lv

Biblioteka Akademicka Uniwersytetu Łotewskiego
 Rūpniecības iela 10, Rīga, LV-1235, Latvija
 Email: acadlib@lib.acadlib.lv
 http://www.acadlib.lv

At the same time a picture gallery of people of different nationalities was created, and Estonians were among them.

In 1926, the Latvian Society of the Researchers of the Ancientness published the book *J. Kr. Broces dažādu Vidzemes pieminekļu skatu krājums* (*Brotze's Collection of Views of Vidzeme Monuments*) compiled by Arturs Stāls. Its aim was to give information on the unique Brotze's collection.

Since 1992 the Institute of the History of Latvia and the Latvian Academic Library have published the book *Johans Kristofs Broce. Zīmējumi un apraksti* (*Johann Christoph Brotze. Drawings and Descriptions*). The four volumes have already been published, and they have pictures about Riga, its vicinity and regions of Latvia.

In 2006 was published *Brotze Estonica*. The material on Estonia was prepared for publication by the team guided by Professor Raimo Pullat.

University of Latvia
 19 Raiņa blvd., Rīga, LV 1586, Latvia
 E-mail: ad@lu.lv
 http://www.lu.lv

Academic Library of the University of Latvia
 10 Rūpniecības str., Rīga, LV 1235, Latvia
 E-mail: acadlib@lib.acadlib.lv
 http://www.acadlib.lv

*Das Rathske-Katzen
 171000*

Łotysze / Latvians

Tartu. Ratusz. 1800
 Tartu. Town Hall. 1800

Tallinn. Ratusz.
 1800
 Tallinn. Town Hall.
 1800

Polacy / Poles

